

XIII.
DISSERTATIO SOLENNIS
DE
OBLIGATIONE
NATURALI,
QUAM
A. T. S. T. A. N.

*Decernente Magnifico Jctorum Ordine
In Academia Pomerana*

PRÆSIDE
VIRO Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo

DN. JOANNE POMERESCHIO,
J. U. D. & P. Celeberrimo, Consistorii Regii Adfessor
& Collegii Juridici h. t. Decano spectabili,
Fautore & Promotore suo nunquam non plurimum
colendo,

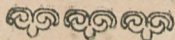
PRO LICENTIA

Summos in Utroque Jure Honores, privilegia
& immunitates obtinendi

Publicæ disquisitioni submittit

MATTHIAS Petersen/
Rostochienſis,

In Hyperoo Curie Oppidane 24. Septembr. An. 1661.

GRYPHISWALDIÆ
Typis Matthai Doischeri, Acad. Typographi.

VIRO
Magnifico, Amplissimo, Consultissimo
DN. JOHANNI PETRÆO,
Reipubl. Patr. Consuli summè merito,
Promotori & Patrono suo
Maximo,

DISSERTATIONEM HANC
INAUGURALEM

*In Gratitude, à pluribus annis jam
debita, & perpetua observantia
argumentum*

avidè offerre

MATTHIAS Petersen.

IN NOMINE
Ter sancti, Ter adorandi, Numinis.

*Quoniam de materia inaugurali
discursui submittenda, & ex
jure civili deducenda, mecum
cogitarem: Obligatio natu-
ralis caput confestim extulit,
seq. à suis virtutibus; pieta-
te, justitia, æquitate, honesta-
te, quibus non modò nobilissimas & præcipuas ju-
ris civilis materias, sed etiam extra illas, omnes
actus civiles animaret, commendans, me postu-
lavit, ut ipsam, sparsim & confuse sub jure civili
locatam, in ordinatam quãdam dispositionem,
digererem, publicæq. luci exponerem. Tantum
autem absuit, ut in hoc tam honesto postulato dif-
ficilem experta fuerit, ut potius, ex scopi mei ra-
tione, pro viribus ingenii exiguis & nimia,
temporis brevitatem, ipsius desiderio gratificandi
cupidiissimū & paratissimum me offenderit. Abs-
que ulteriori ergo verborum circuitu, promissæ
operæ me accingo, & obligationem naturalem,
ex ipso jure civili explico: ubi illud mihi pri-
mum negocii dari credo, ne in quæstionem status
incurrat, quod præcaveo, certam ipsi stationem,
etymologia vulgo relictâ, assignando.*

A

I. Obli.

I. Obligatio stat, vel generaliter: tum pro vinculo juris publici, quo devincti sunt v. c. Magistratus, subditi: tum pro vinculo juris privati, quo privatus privato adstrictus est. vel specialiter, I. in famoso juris significatu, pro obligatione, quæ, ex jure gentium originem trahens, jure civili approbatur (& adjuvatur, vocaturq; civilis cum causa, quam vel contractus vel delictum subdit: ejusq; efficacix est, ut firmam ex se producat actionem. Unde vinculum, quo necessitate alicujus rei solvendæ secundum jura adstringimur *pr. I. de Oblig.* definitur: & mater actionum, quas parere dicitur *l. 42. §. ea obligatio. ff. de procurat.* appellatur II. in proprio juris significatu, pro ea obligatione, quæ ex jure civili originem & substantiam capit, actionemq; nisi ex accidenti, firmam, cum ipsi desit causa, non procreat. *l. 5. ff. de just. & jur. ibiq; Gloss. & Dd. §. 1. I. de obl. l. 5. C. de inutil. stipul. l. 3. §. 1. ff. de pec. constit.* Ut frustra Zoësius, *ad tit. ff. de Obl. & Act. n. 5.* hanc suppositionem, in jure fundatam, perneget, non distinguens inter obligationis merè civilis finem & substantiam. Respectu finis semper conjuncta est cum naturalis æquitate, ut hac deficiente, per exceptionem infirmetur & elidatur. *l. 36. ff. de V. Obl. §. un. I. de liter. Oblig.* Respectu substantiæ verò sine causa & æquitate naturali subsistere potest, ut etiam ex ea actio, exceptione non maturè objecta, per accidens existat. *d. t. I. de Liter. Obl. arg. l. 36. ff. de V. Obl.* Particulæ Tantum, quam, pro determinanda suppositione, Zoësius requirit, nulla est ratio, quod ipsa in pluribus textibus *Башоръ* inferret, cum, ex oppositione, ejus determinatio satis perspicua sit. III. In improprio juris significatu pro Obligatione, quæ mero justitiæ, honestatis

statis & æquitatis vinculo sustinetur *l. 41. ff. de pecul. l. 95. §. 4. ff. de sol. nullamq; ex se gignit actionem l. 10. ff. de Obl. & Act.* Et in hac suppositione Obligatio mihi consideranda venit.

II. Vocatur autem *Naturalis*, non à natura communi animali, prout jus vocatur naturale *l. 1. §. 3. ff. de just. & jur.* sed à natura propria humana, prout jus naturale dicitur in *§. singulorum. Inst. de R. D.* & naturalem æquitatem spectat *l. 1. pr. ff. de pact.*

III. Variis autem nominibus vis & natura hujus obligationis naturalis exprimitur. Sic dicitur vinculum naturale *l. 59. ff. de cond. indeb.* vinculum æquittatis *l. 95. §. 4. ff. de sol.* Ratio naturalis *l. 5. §. 16. ff. de agn. & al. lib.* Officium pietatis *ibid. §. 17.* Naturalis æquitas *l. 1. ff. de minor.* Pudor *§. 1. I. de fideic. hered.* Sed hæ, ut & aliæ appellationes, cum confusè & inadæquatè objectum hujus obligationis intellectui sistant, vix est, ut earum aliquaratio habeatur. Sic statu huic obligationi designato, ipsius natura penitus introspicenda venit.

IV. Obligatio Naturalis est vinculum juris Naturalis, quo ex justitia honestatis & æquitatis ad aliquid faciendum solvendumve trahimur. Dari jus naturale, quo ex honestate, justitia, æquitate in negotiis civilibus, præter jus civile, ligemur, & jus Civile & Canonicum assentit. Illud quidem; quoties vel generaliter naturalem rationem aut honestatem aut æquitatè, in decidendis causis civilibus, sequitur, eaq; jus aliquod in se continere, cujus ubique ratio habenda sit, subinnuit: vel specialiter hunc vel illum ex æquitate & naturaliter obligari statuit. Hoc verò; quando in ipso Decre. principio dist. 1. docet: Humanum genus

duobus regi: Naturali jure & moribus. Ubi quem-
admodum per mores indigitatur jus, scripto & mori-
bus constans. *arg. c. consuetudo. s. d. 1.* Sic maximè per
jus naturale notatur Naturalis æquitas & justitia:
quandoquidem per id, quo quis jubetur alii facere,
quod sibi fieri vult, paulò post explicatur. Appositè
Gellius: *Multa, inquit, ratio honestasq; fieri jubet, quæ legi-
bus & jure civili non præcipiuntur.* Et angusta, secundum
Senecam, *est innocentia, ad legem bonum esse.* Nam multa
*pietas, humanitas, liberalitas, justitia & fides exigunt, quæ sunt
extra tabulas publicas.* Ut rectè Cicero *lib. 2. Rhetor.* Jus,
quod constat ex natura, pacto, bono & æquo, contra-
distingvat ei, quod est ex lege & consuetudine. Ex
hoc itaque jure definitio Obligationem naturalem per
vinculum, securus tum Papinianum in l. 95. §. 4. ff. de solut.
tum ipsum Imperatorem, in pr. l. de Oblig. & quidem,
ut distingvat ab obligatione civili, *juris naturalis:*
considerati tam absolutè, quod ex convenientia & dif-
ferentia necessaria cum natura rationali, quam
relatè, quod, si non indubitata, saltem probabili fide,
ex usu gentium aut morationum omnium intelligitur.
Differentiam, cum de ea inferius constabit, hic expli-
care supersedeo. Illud in genere ex ea elucescit, quod
ratio humana naturalis dicitur, non modò bonum &
æquum esse, ut promissis satisfiat, siquidem, secun-
dum Ciceronem *1. de off. Nihil magis sit secundum natu-
ram, quàm fides, dictorum conventorumq; constantia & veritas:*
sed etiam, ut, quod alterum alteri præstare justum &
honestum est, licet promissum non sit, præstetur. *arg.*
l. 7. ff. de serv. export.

V. Dividitur hæc obligatio, in *Naturalem* ita ut
ἕξιον, alias *Minus plenam, dictam: & Juris Gentium,*
quæ:

quæ etiam *Plenior* vocatur. Dicitur *Naturalis* præcise- & in se considerata, quatenus in meris honestatis terminis consistit: *Minus plena*, in oppositione plenioris, quod nullos effectus à jure civili fortiatur, sed naturali suæ honestati & pudori committatur. *A jure Gentium* autem Obligationis altera species denominatur, quod intercedente vel consensu vel conventioné, ex usu gentium subsistat: vocaturq; *Plenior*. Sutholt. *disser.* 12. *tb.* 15. in oppositione Obligationis naturalis merè talis, quod, juris civilis assistentia, præ illa peculiaribus quibusdam effectibus gaudeat.

V I. *Merè talis & Naturalis*, in specie sic dicta, est vinculum juris naturalis, quo ex justitia honestatis & æquitatis absoluta, ad aliquid faciendum præstandumve trahimur. Vocabulum *juris naturalis*: in statu suo absoluto, quo ex convenientia cum ratione naturali deducitur, concipiendum est. *Trahimur* autem ex hac obligatione ad faciendum, non stringimur: quia liberum nobis est, ea, quæ ex honestate & æquitate ita debemus, præstare, vel minus, nec ullâ necessitate in foro exteriori urgemur.

V II. Cum verò in duplici specie hæc obligatio naturalis mihi objiciatur: altera *informi*, altera *formatam*: non ineptè eam subdistingvere mihi videor in *informem & formatam*. *Informem* dico, non in se, nam eatenus suam essentiam satis perfectam obtinet, sed respectu juris civilis, quod nullo auxilio, nullo effectum eam communit, sed nudam derelinquit. *Formatam* verò, quod autoritate juris civilis suffulciatur & vi agendi instructa sit. Illam, quæ propriè hujus loci est, porro explico per subjectum & objectum.

VIII. Subjectum, quod ex hac naturali obligatione trahitur, sunt omnes homines, quatenus ratione naturali præditi sunt, ut aded illi, qui jure civili obligari prohibentur, in hunc numerum etiam veniant. Nam cum jus naturale hujus obligationis causa adæquata existat, illud autem immediatè ex ipsa ratione naturali proveniat, constat quo ipsa se extendit, etiam hanc Obligationem sese extendere: cumq; per ipsam omnes homines æquales sint, non Dominus, non servus: non pater, non filius: non mas, non femina: non minor non major intelligatur; nec pupillum, nec servum, nec prodigum, nec aliàs damnatum hac obligatione exemptum esse.

IX. Objectum, ad quod obligat, sunt actus humani, in civili vita ad justitiam honestatis & æquitatis informati. Requiritur in actibus istis consonantia quædã justitiæ & honestatis vel æquitatis, ne justitiæ, honestatis & æquitatis velamine imponatur, aut honestati vel æquitati per justitiam præjudicium fiat, quod aliàs facile contingere potest. Sic v. c. Testator, qui testamento suo, præteritis fratribus, extraneū heredem instituit, ex liberalitate satis honestè agit, minus verò justè, dum nulla ratione sanguinis habita, præ fratribus eos, qui nullo sanguinis vinculo ipsum contingunt, & forsan etiam ab opibus satis instructi sunt, heredes eligit. *l. 5. §. 2. ff. de agn. vel al. lib.* Sic ex adverso justum est, ut quis, quod sibi debetur, in solidum persequatur: sed minus honestè faciet, si ita jure suo contra fratrem, qui solvendo solido non amplius par est, utatur. *l. 63. pr. ff. pro soc.*

X. Hinc itaque heres ex testamento, solemnitatibus juris civilis destituito, modò certa de voluntate testat-

testatoris constet, naturaliter ex iusto & honesto obligatur. Nam ratio naturalis, voluntatem ultimam præcise servandam esse, dicitur, ejusq; dictamine Gentes moratiores voluntatem testatoris securæ, non alias solennitates moratæ sunt. Sic ad extremam voluntatem Alcestidis apud Euripidem:

Τέτρες (liberos intelligit) ἀνάγκη δεσπότης ἐμῶν δομῶν.

Καὶ μὴ πηρήμυς τοῖσδε μήτηράν τίνοις.

Simpliciter respondet Admetus:

Τελευτήσω πίδα.

Ut adeo ex naturali justitia & honestate, quilibet sese voluntati certæ, ut ut non solenniter declaratæ, submittere, legata præstare & facta exequi teneatur. *arg. l. 16. C. de Testam. l. 2. C. de fideic.* Hac ductus Imperator *in l. 38. ff. de fideic. libert.* respondit, pios filios debuisse eam manumittere, cui Pater in testamento minus solenni libertatem dederat: Cum insuper liquidum sit, solennitates testamentarias, non esse de substantiali testamenti forma, quod falso affirmavit Covarr. *ad c. cum esset. 10. X. de testam. Gomez. & alii*: sed ad repellendam fraudem, à jure civili excogitatas esse: ut ita hac, per certitudinem voluntatis defuncti, sibi constantem, cessante, jure naturali earum ratio vix habeatur, sed præcise locum obtineat illud Virgillii,

Suprema voluntas

Quod mandat fieri, jubet parere necesse est.

XI. Sic qui muneribus affectus est, ad remunerandum naturaliter tenetur. *arg. l. 25. §. 11. ff. de hered. pet.* non ex conventionione, ne tacita quidem, quam præter necessitatem Bacchovius probare videtur *Disp. r. tb. 18. de Act.* quia animus hic non contrahendi, sed tantum distrahendi intelligitur, cum donator verè talis.

lis, nullam aliam ob causam det, quàm ut liberalitatem & munificentiam exerceat. *l. 1. pr. ff. de donat.* sed ex honesta æquitate. Quippe nullum, ut Cicero inquit, officium referenda gratia magis necessarium, quàm non reddere, bono viro haud licet, modò id facere possit sine injuria. Imò putidum est, ait Ambrosius, propensiores haberi ejus rationem, qui tibi aut beneficium aliquod aut munus contulit. Et non multò post: *Quid tam contra officium, quàm non reddere quod acceperis.* Et hoc probè attendens Atalys Rex, Asiam amplissimam, à Populo Romano ipsi datam, piè testamento reddidit. *Valer. Max. lib. 5. c. 2.* Pari modo ex hoc capite, pro accepto beneficio Manumissionis, Libertus obstrictus est Patrono, ad operas etiam non promissas præstandas. *l. 26. §. 12. ff. de cond. indeb. l. 2. C. de in jus voc.*

XII. Creditor quoque, ut debitori, temporis calamitate & injuria misero, vel ab alia vi majori ad inopiam redacto, remissionem aliquam concedat, indulgèntium moratorium largiatur, vel alio modo de jure suo ob ejus calamitatè aliquantisper decedat, naturali jure obstrictus est. Non urgeo hic pietatem duras creditorum exactiones in hoc casu non improbantem, modò, sed etiam damnantem; justitiam saltem æquitatis & humanitatis in scenam accerso, cujus ratione bono & æquo non convenit, alterum alterius damno lucrari. *l. 16. ff. de jur. dot.* Nec afflicto afflicto addenda, sed miseriis ipsius potius miserendum. *c. ex parte 5. X. de cler. egrot.* non obstante æquitate servandorum promissorum naturali. *l. 1. pr. ff. de pact.* vel fide, quæ Ciceroni *1. de off.* fundamentum est justitiæ: nec principio juris universalissimo: SUUM CUIQUE TRIBUERE. Hæc enim, imperturbato & non mutato statu, immo-

tè

tè stant, qui si casu quodam invincibili in deterius ver-
gat, & illa quandam mutationem subire necessum est.
Ut adedò, cum omnia promissa, omnes conventiones
hac implicita lege, si res in eodem statu perdurabunt:
incantur. *argum. l. 38. pr. ff. de sol. l. 8. ff. de confirm. tut.*
l. 23. ff. de condit. instit. l. 13 §. 1. ff. de ann. leg. summè æ-
quum sit, ex nova & improvita vicissitudine oborien-
tem aliam justitiam & æquitatem, priori aliqua ex par-
te derogare, locumq; aliis juris præceptis v. c. ne quis
opprimatur: ut civilis societas conservetur: facere.
Quid jure civili stricto & summo hic obtineat, ex una
l. 14. C. de contrab. empt. in aprico est, qua gravis inju-
ria æstimatur, si homines de rebus suis facere aliquid
inviti cogantur: cui rigori *l. 12. §. 1. ff. qui & à quib. ma-
num.* id quod scripta lege continetur, etsi durum sit,
servare præcipiens, adhistit; & *l. 13 §. 1. ff. de injur.* exe-
cutionem juris injuriam non habere, docens, culci-
tram supponit. Sed cum latior scripto jure sit æqui-
tatis, honestatis & humanitatis obligatio, non modò,
quid legibus expressum, cum istæ, ad certum tempo-
rum, rerum & personarum statum, sæpius conditæ &
& legislatorum intentione atque ipsius constitutionis
ratione adstrictæ sint, sed etiam quid pietati, humani-
tati & æquitati conveniat, inquirendum & sequen-
dum est. Verba sunt Magnif. Dn. Mevii in *discuss. le-
vam. inop. debit. c. 3. n. 4. 5.*

XIII. Judex etiam in controversia, non proba-
tiones & acta, sed certissimam suam conscientiam, &
in condemnando & in absolvendo, ex naturali justitia
æquitatis, sequi tenetur. Hæc enim nil magis, quàm
falsitatem, omnis iniquitatis matrem, averfatur, cui

B

fanè

fanè Judex, ad probata simpliciter, exclusâ conscientia, procedens, patrocinium præstat. A Dd. autem hoc non tam ex jure naturali quàm civili controvertitur & pro negativa concluditur. Pro decisione contra eos hic obiter notetur, quod super hoc casu, ut rarissimo & irregulari, expresse in jure civili statutum non sit. Per consequentiam tamen, in puncto juris verius est, quod Judex, præ actis, evidentem suam conscientiam, non modò in condemnando, quod Zoësius qua causas criminales majores, ægrè tandem *ad tit. ff. de jud. n. 54.* concedit, sed etiam in absolvendo sequi obstringatur. Jubetur enim ex sententia animi sui judicare, *l. 3. §. Ejusdem. ff. de test.* sententiam proferre, prout religio suggerit *l. 79. §. 1. ff. de judic. boni & innocentis viri officio fungi l. 4. §. 1. ff. fam. erisc.* id, quod à litigatoribus minus dictum fuerit, supplere *l. un. C. ut que des. adv.* quæ satis liquido ipsius conscientiam in actu judicandi requirunt. Nec, quæ ex jure pro contraria sententia afferuntur, tanti sunt, ut quem movere possint, cum plerumq; in diversis terminis concepta sint. Publica etiam utilitas, quam Zoësius pro ariete objicit, honestati, pietati, veritati præjudicare nequit, præsertim cum nihil utile haberi debeat, quod non sit piùm & honestum, ut disserit Cic. *1. & 3. de off.*

XIV. Fratribus etiam & sororibus, si inopes sint, nec sibi industria sua de necessariis vitæ prospicere queant, jus naturale alimenta decernit. *arg. l. 13. §. 2. ff. de admin. tutor.* imo & dotem *arg. l. 12. §. 3. ff. de admin. tut.* ut ab honestate *d. l. 12.* & caritate sanguinis, cujus causa perpetua est, abire videatur, qui sine causa ea denegat.

XV. Effectus hujus Obligationis Naturalis in foro exteriori planè nullus est. In foro interiori, Ratio naturalis, particula divinæ imaginis, singulari DEI gratia homini reliqua, per eam ex jussu naturæ imponit nobis necessitatem præstandi: & si in iis, quæ absolute justa & æqua sunt, non paremus, conscientia impeditos nos, arctius vincendos, summo Numini tradit, quod Cicero innuit in *fragm. lib. 3. de Republ.* supra rationem ita disferens: *Vnus erit communis quasi Magister & Imperator omnium DEUS. Ille legis hujus inventor, disceptator, lator. Cui qui non parebit, ipse se fugiet ac naturam hominum aspernabitur, atque hoc ipso luet maximas pœnas, etiamsi cetera supplicia, quæ putantur, effugerit.* De his exactius Excellentiss. Dn. D. Engelbrecht, Rector hujus Univers. b. t. Magnifi. in *Disputatione sua inaugural. ad L. Fratres à fratre 38. ff. de cond. indeb. c. 1.*

XVI. Sic evoluta Obligatione naturali *infirmi*, prælibanda quoque venit *formata*, quam ita appello, quod peculiari efficacia à jure civili donata sit. Nam cum antea in meris honestatis & æquitatis terminis hæreret, nullaq; vi agendi prædita esset, jus civile, ejus in Republica necessitatem perpendens, à jure naturali receptam reformavit & vim pariendi actiones ipsi elargitum est.

XVII. Huc revoco *POTESTATEM PATRIAM. §. 2. l. de patr. pot.* Nam jus naturale exposcit, ut, qui sibi ipsi imperare nequit, alterius imperio & potestati subfit. Hinc liberis, quorum

*Ætas prima (quod Æschyli effatum est) ceu brutum
Ut educetur, mentis aliena inarget.* (pecus
cum sibi consulere non valeret, de regimine prospexit,

xit, illudq; , cum naturaliter alium non inveniret , pri-
mò parentibus addixit, *Grotius de jur. bel. lib. 2. c. 5. n. 2.*
Quod jus Romani postea ex *L. Romuli.* pleniori pote-
state ac vi, ut sibi ita subjectos magis obstructos red-
derent, instruxerunt, *Dionys. Halic. lib. 2. TESTAMENTA.*
Nam pro naturali dominio in suas res, & potestate in
sibi subjectas personas, in ultima voluntate, pro libi-
tu statuere, sibiq; ita hunc vel illum naturaliter obli-
gare, semper licitum fuit. Huc facit dispositio *Isaa-*
ci, alteri filiorum benedictionem conferentis, *Gen. 27.*
Cyri, inter filios suos convocatos Imperium & Re-
gnum dividentis, apud *Xenoph. lib. 3. de ped.* *Hercu-*
lis apud *Sophoclem,* *Alcestidis* apud *Euripedem,*
Telemachi apud *Homerum.* Et minus huma-
num ratio naturalis existimavit, facultatem circa res
suas ordinandi, quam viventes habuerunt, morituris
adimi *arg. text. l. de leg. fus. can. toll. Potest quodq; grave vi-*
deri, inquit *Quintilianus,* *psum patrimonium, si non inte-*
gram legem habet, & cum omne jus nobis in id permittatur vi-
ventibus, auferatur morientibus. Ut hinc satis appareat,
substantiam testamentorum, & ex illis naturalem
quandam obligationem, ab ipso jure naturali, solen-
nitates verò, & vim, in iis relicta persequendi, pecu-
liarem à jure civili promanare. *SUCCESSIEM ab inte-*
stato, quæ liberis debetur. Rationi enim naturali, defun-
ctum, voluntate non declarata, hoc animo decessisse,
ut voluerit, bona sua occupanti concedi, non fit veri-
simile, sed potius illis ea destinasse, quibus per natura-
lem & justam æquitatem debentur. *Grotius de jur. bell.*
lib. 2. c. 7. Debentur autem primò liberis *ὡς ὀφείλημα*
τὴν κληρὸν ἀδεχομένοις, ut loquitur *Plutarchus de prol.*
αμορ.

amor. qui, ut à parentibus vitam suam adepti sunt, ita instinctu quodam naturæ, ab ipsis ea, quæ ad istam vitam sustentandam faciunt, expectant. Huc illud Pauli Jcti: Ratio naturalis, quasi lex quædam tacita, liberis parentum hereditatem addicit, velut ad debitam successionem eos vocando *in l. 7. pr. ff. de bon. darn. Philonis, de vit. Mos 3. ὁ νόμος φύσεως ἐστὶ κληρονομίαν δωρεῶν γονεῖς ὑπὸ παίδων:* & Apostoli Pauli: *εἰ γονεῖς ὀφείλατε τοῖς τέκνοις ἡσυχάζειν, 1. Cor. 12. EDUCATIONEM ET ALIMENTA, liberis præstanda.* Nam naturalis stimulus parentes ad liberorum educationem hortatur, ut inquit Justinianus *l. un. C. de rei ux. act.* Et ἀγαθὴ φύσις, διδάσκαλος ἀπασὶ τοῖς ζώοις ἐστὶ πρὸς ἀγαθήρησιν ἢ μόνον ἐαυτῶν ἀλλὰ καὶ τῶν γεννωμένων, Diod. Sic. *FIDEICOMMISSA*, quæ primis temporibus nullo vinculo juris, sed tantum pudore eorum, qui rogabantur, continebantur, prout loquitur Imp. *§. 1. l. de fideic. hered. TUTELAM, §. 6. l. de Attil. Tut. & alias complures juris materias, Sed cum ex hisce jam civiliter obligemur, ut Obligationis naturalis objectum amplius non sint, iis pluribus non immoror, & ad alteram speciem Oblig. Natur. devenio.*

XVIII. *Obligatio Juris Gentium*, aliàs etiam *Plenior* dicta, est vinculum juris naturalis, quo ex justitia æquitatis respectiva, ad id, quod promissum est, præstandum stringimur. Per *jus naturale* hic maxime illud, quod ex usu gentium moratorum constitutum est, intelligitur. Convenientiam justitiæ & æquitatis pariter, ut in Obligatione purè naturali, requiro: cum idem, quod in illa, hic evenire possit. *arg. l. 3. pr. C. de collat. arg. l. 6. C. de liber. caus.* Non autem spectatur hac in obligatione, tam justitia æquitatis in se &

quatenus talis, quàm in consensu & placito, quatenus iste iustus, hoc æquum, unde *respectivam* eam dixi.

XIX. Hanc itidem à duplici specie, qua mihi in iure civili exhibetur, distingvo in *informem* & *formatam*. *Informem* nuncupo, quod omni vi agendi denudata sit; & paulò aliter, quam supra th. 7. hic vocabulum illud suppono: Ibi enim omnimodam nuditatem infert, hic talem, quæ quibusdam quidem effectibus, iure civili adistente, gaudeat; vi autem agendi, ceu principalissimo effectu, planè nuda sit. Atque ipsi oppono *formatam*, quam ita apello, quod à iure civili non modò in totum recepta & approbata sit, sed etiam præterea ei vis, ad agendum & persequendum valida, ab isto specialiter accesserit.

XX. Cum autem in iure civili, duobus maximè modis Obligatio hæc naturalis sese prodatur. Uno quidem, ubi negotio aliquo civiliter instituto, vel etiam planè nullo intercedente, solus actus & consensus naturalis paciscentium & promittentium respicitur: Altero verò, ubi præter consensum paciscentium maximè placitum in considerationem trahitur. Hinc non incommodè Obligationem Juris gentium in *formalem* & *materialem* subdistingvo.

XXI. Obligatio Juris gentium *formalis*, quæ ex consensu paciscentium & promittentium existit, est vinculum, quo alter alteri, ex consensu iusto & æquo, naturaliter obligatur. Cum verò hæc obligatio subjecta promittentium potius concernat, & ex his explicanda veniat, illa ex iure civili subijcio.

XXII. Pupillus itaque proximus pubertati, ex negotio civiliter contracto, naturaliter ligatur. *l. 1. §. 1. ff. de*

ff. de novat. l. 21. pr. ff. ad L. Falcid. l. 25. §. 1. ff. quando dies leg. Ut autem Obligatio hæc pupilli accuratius percipiatur, tres formo conclusiones. I. Pupillus, ex contractu locupletior factus, non tam obligatur naturaliter, quàm civiliter, cum contra eum actio civilis utilis, ex rescripto D. Pii institui possit *arg. l. 3. pr. ff. Commod. l. 3. §. 4. ff. de neg. gest. Zoef. ad t. de Obligat. & Act. n. 47.*

II. Pupillus ex contractu non locupletior redditus, qua effectum naturaliter non obligatur. Huc referenda *l. 41. ff. de cond. indeb. & l. 59. ff. de Obl. & act.* Favor enim pupilli ob infirmum iudicium facit, ut iure civili isti obligationi effectus adimatur, Donell. *in l. 127. ff. de Verb. Obl.* Et malè hinc alii Donellum refutant, concludendo aliquam obligationem realem, quæ inde sequeretur: manet enim obligatio in pupillo, neque ejus personam egreditur; at effectus extrinsecus saltem impeditur. Gochaust. *part. 1. peric. Acad. 9. 45.*

III. Pupillus, ex contractu non locupletior factus, qua ipsam causam & substantiam obligationis naturaliter obligatur: Quo pertinent *leges in pr. l. ib. alleg.* & quidem ex justitia contractus, se in consensu, sibi constante, fundante. Ut hinc obligatio pupilli naturalis pro valida, respectu tertii, cui jura minus favent, habeatur, & fidejussor, ei accedens, firmiter teneatur *l. 127. ff. de V. O.*

Pari fere modo Mulier ex intercessione & Filius, ex mutuo, qua causam & substantiam obligationis naturalis obligantur, ut etiã ipsi fidejussores accedere possint, sed beneficio SCtorum obligationis utius naturalis.

lis effectus impeditur *l. 40. ff. de cond. indeb. l. 9. C. ad SC. Vellej. l. 16. ff. eod.* Cum verò effectus ipsius, non modò in principaliter obligatis, sed & fidejussoribus per *dd. SCta* planè expiret, ut, excepto uno casu filisfam. ex mutuo obligati *in d. l. 40. ff. de cond. ind.* per se nullus sit, eahic non attenditur.

XXIII. Servi, quamvis jure civili pro nullis habeantur *l. 1. ff. de jur. delib.* & propterea ex contractibus obligari nequeant, *l. 43. ff. de Obl. & Act.* jure naturali ramen quo omnes homines æquales sunt, *l. 32. ff. de R. I. ex contractu tenentur l. 14. ff. de Obl. & Act.* & sibi alium, etiam ipsum Dominum obligant *arg. l. 64. ff. de cond. ind.*

XXIV. Sic quoque frater fratri. filius patri, & pater filio naturaliter obstringitur ex contractu *arg. l. frater à frat. 38. ff. de cond. ind.* Equidem jure civili filius vel fratres, in eadem potestate patria existentes, caput habere non intelliguntur, cum fictione juris una eademq; persona cum patre censeantur *l. f. C. de impub. & al. substit.* & corporis ejus pars quædam vocentur, *l. 22. §. 1. C. de agr. cens.* proinde nec aliis, nec sibi invicem obligari queunt *arg. l. 4. ff. de jud. & quicquid acquirunt, patri cedit. §. 7. Inst. per quas pers. nob. acq.* Jure verò naturali, quod jus civile nullo modo tollere potest. diversitas personarum durat, & tot sunt capita, in familia, quot personæ, ut a deo, impedimento fictionis cedente, pater filio, filius patri & frater fratri naturaliter obligetur secundum *d. l. frat. à frat.*

Quoniam vero *d. l. frat. à frat.* ex qua Obligatio naturalis inter fratres, filium & patrem probatur, difficultatem aliquam continere videtur, operæ pretium me,

me facturum autumo, si casum & rationem ejus explicatius sistam. Species facti in hac lege talis est: Fratrum duorum, in eadem patris potestate existentium, alter peculium à patre habens à fratre mutuum accepit. Non longè post pater cedit fatis, & alter, qui accepit mutuum, ut debitum naturale illud alteri fratri reddit. Tum ambo fratres hereditatem, à patre relictam, dividunt. Demum alter, qui totum mutuum jam fratri solverat, admonetur sui juris, ut solum reposcat; atque conditionem ejus instituit. Hinc quæsitum est, an ex hac conditione, solum ut indebitum recuperare possit. Et responsum, quod pro ea parte, qua ipse patri heres extitit, repetere tantum possit, præterquam si ex peculio ipsius tantum ad fratrem creditorem pervenerit, quo ipsi, etiam qua alteram partem mutui, abundè satisfactum sit; tum enim & alteram partem, ut indebitè solutam, conditione consequi queat. Cujus juris ratio ut magis conspicua reddatur; sciendum, quod filius famil. omnem obligationem, non modò civilem, sed & naturalem qua effectum, sicuti juris est, patri suo confestim, ut perfecta est, acquirat, ut nec momento in ipsius persona subsistere possit, quæ verba sunt, *l. 79. ff. de acq. hered.* quod etiam probatur *ex §. 4. I. quod cum eo qui.* ubi pater ex peculio deducit non modò, quod servus ipsi, sed & ei, qui in ipsius potestate existit, debet; & ex verbis hujus legis, *filio eidemq. debitori:* elicitur. Cum autem quævis obligatio confundatur, vel acquisitione hereditatis, cum debitor creditoris heres fit, *l. 95 §. 2. ff. de sol. l. 2. §. 3. ff. sol. matr.* quod natura non patitur eundem debitorem &

creditorem eodem respectu: vel acquisitione pecu-
lii, si peculium debitoris ad creditorem peculiarem ac-
cesserit, quod confirmant verba hujus legis: *Natura-*
lem obligationem, quæ suisset, hoc ipso sublatã videri, quod pecu-
lii partẽ frater sui consecutus: quandoquidẽ hoc casu cre-
ditor sibi solvisse intelligitur, simili ratione, qua ven-
ditor retento peculio servi venditi sibi solvisse cense-
tur *l. 47. ff. de pec.* liquidum est, quod & in specie hujus
legis, obligatio fratris debitoris, patri jure acquisita,
per mortem patris confundatur, & pro ea parte, in-
quam frater debitor succedit, extingvatur. Et huc-
usque frater debitor, qui fratri ex obligatione natura-
li totum mutuum persolverat, conditionem validam
pro ea parte, qua heres est, instituit: Ut si v. c. ex di-
midia parte heres sit, & mutuos 20. solverit, 10. repe-
tere possit, reliquis 10. fratri coheredi ex obligatione
naturali salvus. Quod si verò frater debitor peculium
etiam contulerit, & ex eo fratri coheredi tantum jure
hereditario accesserit, quo partem naturalis crediti,
quæ ipsi remansit, compensare possit, fratri debitori
quoque dabitur conditio pro consequenda parte so-
luti debiti, apud fratrem residua, quæ indebita habe-
tur: nam, ut prior pars soluti debiti, intercedente,
commixtione, repeti poterat; ita & hæc posterior,
quasi solutione ex peculio communicato intervenien-
te & residuam partem crediti tollente, rectè reposci-
tur. Sin minus, vel nihil, peculio forte fratri debitori
prælegato, ad fratrem creditorem pervenerit, jure
obligationis naturalis, partem, ex debito naturali so-
luto reliquam, retinebit: vel si nihil solutum sit, eo-
dem jure istius debiti deductio, *judicio puta famil. er-*
cisc.

cisc. institui poterit, quia æs alienum ipsum peculium sequitur. Membrum prius confirmatur argumento, ab extraneo creditore peculiari petito. Nam si æquum est, ut in casu peculii, inter duos fratres jure hereditatis æqualiter divisi, alter ab altero, pro parte acquisiti peculii, adversus creditorem peculiarem extraneum indemnis præstetur; multo magis frater, in casu divisi peculii, fratrem adversus seipsum indemnem facere, ex honestate & æquitate naturali tenebitur, ne frater pejoris conditionis sit apud fratrem, quam extraneus. Sic enodato principio, nulla porro difficultas in sequentibus duobus §§. residet. Nam, quam repetitionem inter fratres, principium, propter obligationem naturalem confusione sublata, concedit, illam subsequentes §§. ob obligationem, inter filium & patrem perdurantem, planè denegant, argumento similiter ab extraneo creditore peculiari pro confirmatione desumpto. Et sic, obligationem naturalem inter has, jure civili conjunctissimas, personas posse consistere, nullum est dubium.

XXV. Huc demum refero Pollicitationem, ex qua jure naturali etiam obligamur. Ratio enim & æquitas naturalis exposcit, ut, quod quis rectè pollicitus est, id præstet *C. I ARG. de Pollicit. ib. 3.* Ut autem obligationis hujus naturalis tenor rectius percipiatur, pollicitatio rectè constituenda est.

XXVI. Pollicitatio h. l. non sumitur *latè*, prout denotat promiscuè quamvis promissionem *l. 43. §. 1. ff. de contrab. empt. l. 1. §. 8. ff. de dot. collat. l. 3. C. de donat. ant. nupt. etiam pactum nudum l. 5. C. de contr. & comm. sup. in rubric. de dot. prom. & nud. pollic. l. 1. C. de jur. dot. Ne-*

que strictissime, pro ea, quæ sit vel DEO, vel Reipublicæ, de qua passim in *l. ff. de pollicit. l. 5. ff. ad L. Falcid. l. 6. §. 1. ff. de muner. & honor. l. un. C. de ratiocin. op. publ.* Sed strictè & propriè, quatenus nudam promissionem significat *l. 2. ff. de pollicit.* rectèque definitur nudum & spontaneum offerentis promissum, ex liberalitate alicui factum, Wesemb. *in paratit. de pollicit.* Dn. Tabor *in Elem. Part. de Oblig. in gen. th. 34.* quomodo satis dilucidè à pacto discernitur, quod præter duorum consensum ultro citroq; certum, conventionem etiam ex diversis animi motibus *l. 1. §. 3 ff. de pact. de eo, quod utrinque verbis concipitur, requirit: ut frustra identitatem pacti & pollicitationis Bart. ad l. 1. C. de pact. Jas. ad rubr. de Verb. Obl. Menoch. de presump. lib. 3. pr. 42. & post hos Bachovius in Treutl. disp. 6. de pact. th. 1. l. B. propugnet.*

XXVII. Ex hac Pollicitatione secundum naturalem æquitatem obligatio emanat, ut, quod spontaneo & deliberato animo promissum est, præstetur. Ubi primò probè observandum, non omne sine discrimine pollicitum constituere obligationem, sed tale, quod ex justa, non incerta, non violenta voluntate promanat: Grotius *de jur. Bell. lib. 2. c. 11. n. 4. 5. 6. 7.* quod, antecedente aliqua causa, ex animo deliberato & firmo fluit *arg. l. 1. §. 1. ff. de pollic.* & in jure pollicentis radicum est. Quibus præsuppositis, cum nihil tam naturale sit, quàm ut voluntas Domini rem suam in alium transferre volentis, rata habeatur, prout habet *§. 40. Inst. de rer. div.* eo quod quisque rei suæ sit moderator & arbiter, *l. 21. C. mandat.* atq; naturalis æquitas & fides voluntatis cetræ implerionem urgeat,

arg.

arg. l. i. ff. de constit. pec. non potest non pollicitans à jure naturali obligari; ut ita quod primo erat voluntatis, postea fiat necessitatis. Et hanc obligationem naturalem agnovit Rex Salomon, jus naturale, si quis unquam, optimè doctus; ideoq; ea constrictum adhortatur, ut se liberet. *Spondidisti, inquit, fili mi, amico tuo, defixisti alicui tuas volas, illaqueatus es verbis oris tui, captus es verbis oris tui. fac hoc nunc, fili mi, & erue te. Proverb. 6. v. 1.* Ubi locutionem *אם-ערכת לרעה* non cum vulgato (quem Beat. Lutherus noster vert. *Mein Kind wirstu Bürge für deinen Nehesten secutus est*) & Schindlero ad rad. *ערכ* per fidejussionem, sed cum Benedict. Ar. Montan. per simplicem sponsonem & pollicitationem interpretor, quod ex posito vocum & contextu, gradatim concepto, purè fluit. Equidem non nego verb. *ערכ* in actu fidejubendi supponi, at in tali posito, qualis hic conspicitur, illud ita usurpari & explicari pernego. Alia eaq; diversa constructio ejus videre est *Gen. c. 44. v. 33. כי עקרך ערכ את הנער* & *Esa. c. 36. v. 8. כי את הנערב לא את הנרי* ubi mediantepartic *אם* rectissimè pro fidejussione venit, & ita vertendum esse, contextus dilucidè evincit. Tantum de obligatione naturali *formali* dixisse sufficiat: dehinc paucis de naturali *materiali* disserendum erit.

XXVII. Obligationē juris gentium *materialē* ita dico respectu placiti s. materiæ, quæ in eam deducitur, cujus præter actus paciscentium eorumq; consensum, ut formam, maximè ratio habetur, an justa, & qua, apta sit, ut in obligationem trahi & cum subjecto obligando uniri possit. Eamq; definitio vinculum juris, quo alter alteri ex justitia æquitatis ad placitum præstan-

dum per consensum obligatur. *Placitum* hic, quod præ-
moneo, non in specie, quod contractibus juris civilis
causam dat, intelligo, sed quod extra illos cuivis alii
conventioni justè subjicitur.

XXIX. Nobilissima hæc Obligationis natura-
lis est species: quapropter non abs re in ejus essen-
tiam diligentius inquiri, quam ex subjecto objecto &
forma explico, ut, ijs cognitis, exactè de ea judicium
ferri possit.

XXX. Subjectū, quod hac obligatione adstringitur,
est homo rationis suæ compos, qui ex se, non leviore
judicio in consentiendi actu fertur. Hinc ergo natu-
raliter obligari non potest furiosus, mente captus, ob
omnino dam mentis absentiam, quia non intelligunt,
quid agant: nec minorennis ob mentis infirmitatem,
ubi si quærat, quando minorenni judicii firmitas,
ut naturaliter obligari possit, accessisse judicetur, di-
cendum, illud ex usu gentium moratiorum censend-
um esse: &, cum Græci, Romani, Hebræi *Grot de*
jur. Bell. libr. 2 c 11 post decimum quartum annum, con-
stantiam menti minoris in esse statuerint, "concluden-
dum, post decimum quartum annum quemq; jure na-
turali obligari." Contra juste obligantur omnes illi,
qui à ratione & mente valent, ut non excipiantur femi-
na, servus, filius, imo nec prodigus, tum ob firmitatem ani-
mi judicium, quod ipsi adesse potest, ut non tam men-
te, quam moribus insaniat *l. 12. § 2. ff de tut. & curat.*
dat. tum ob jus dominii rerum absolutum, pro quo
rebus suis naturali jure abuti possunt. Aliud ta-
men dicendum, si quis, declaratoria magistratus sen-
tentia, prodigus pronunciat, sit: Tum enim, cum
locus

locus fiat dispositioni juris civilis de prodigo, qua neque naturaliter, neque civiliter, neque qua effectum, neque qua substantiam, negotium cum ipso subsistit, nulla obligationis naturalis vis esse potest.

XXXI Objectum, quod in definitione nomine placiti per Synecdoch. tot. pro part. comprehenditur, sunt res cujusque propriae, quae commercium & dispositionem privatorum non fugiunt *l. ult. in f. C. de pact. l. 34 §. 1. ff. de contr. empt. sive absentes, sive praesentes, sive futurae arg. l. 73 pr. ff. de V. Obl. l. 3. C. de donat. l. 46. ff. de pact. & facta pariter propria, & in jure sese obligantis existentia l. 65. ff. de fidejus. l. 7. §. 14. ff. de pact. Ut vero haec obligationi submitti queant, necessum est, ut illis honestas & aequitas insit, quae inesse censetur, si sint licita. Licita autem cognoscuntur ex illicitis, quae proinde appono. Illicita talia sunt, vel naturaliter, vel interdictione humana. Naturaliter illicita in genere sunt, quae juri & aequitati naturali, item honestati & bonis moribus adversantur *l. 4 C. de inur. stipul.* Hinc in specie atro calculo notata sunt placita, quae turpitudinem involuunt, & ad delinquendum instigant v. c. ut furtum, homicidium committatur *l. 27. §. 4. ff. de pact. ne de dolo, furto, parricidio agatur. l. 27. §. 3. ff. de pact. placita; ut non sit agnatus l. 34. ff. de pact. ut servus sit, non liber l. 6. C. de liber. caus. ut alimenta non praestentur, ut parens in jus vocetur, ut ab hostibus non redimatur; ut haec vel illa praecise in uxorem ducatur *l. 134. pr. ff. de V. Obl. ne quis re sua, prout vult, libere utatur l. 61 ff. de pact. item placita de succedendo vel non succedendo, quae libertatem testandi adimunt, & votum captandae mortis subinferunt l. 15 C.***

de

de pact. l. 5 C. de pact. convent. Gail. Observ. lib. 2. O. 126.
Huc refero etiam pactum de non castiganda uxore
DN. Mevius *ad Jus Lub. P. 2. tit. 2. art. 12. n. 441.* Inter-
dictione humana illicita in genere sunt, quæ repu-
gnant legibus & moribus civilibus *l. 5. pr. C. de leg. arg. l.*
55. ff. de legat. 1. Hinc in specie damnata sunt, placita
de quota litis *l. 53. ff. de pact. l. 15 ff. de procur.* de delicto,
sanguinis pœnam non ferente, excepto falsi crimine
l. 18 C. de transact. ne agatur de rebus amotis & impen-
sis, in res dotales factis, *l. 5 ff. de pact. dotal.* ne maritus
in id, quod facere possit, damnetur *l. 14 § 1 ff. solut. ma-*
rim. it: placita, quæ inter mercatores, de rebus, certo
& convento pretio distrahendis, interponuntur *l. un. C.*
de monop. Sic itaque evidens est, quod quæcunque, cum
naturali æquitate & honestate conveniunt, neque juri
vel moribus civilibus repugnant, objectum legitimum
Obligationis hujus naturalis esse possint.

XXXII. Ut Subjectum & Objectum, ad obligati-
onem constituendam, valide uniantur, necessario in-
tervenit forma, quæ objectum confusum, primo se-
gregeretur, post cum subjecto constringatur. Hæc est
consensus duorum vel plurium: *Duorum vel plurium* di-
citur in respectu termini à quo: duos enim vel plures,
ut causa efficiens oblig: convenire & consensum,
conferre oportet. *Consensus* dicitur numero singulari,
in respectu termini ad quem, quod in una aliquare
præstanda terminetur. Definiri potest duorum vel
plurium voluntas, ex diversis animi motibus ad unum
aliquod præstandum concurrens. Per duos vel plures,
quorum consensus & voluntas pro forma exigitur,
hic intelligitur, tum pars obligans, tum pars obligan-
da:

da: illa quidem, ut obligationem acquirat, hæc vero, ut se constringi & obligari patiat, quo respectu tunc ad obligationem hanc ut causa efficiens concurrat. Ut autem consensus stabilem inter subiectum & obiectum obligationem formet, requiritur, ut ultro citroq; ex animo firmo & deliberato prodeat: quapropter deficiet in illis, quæ commendandi vel jactandi causa prolata sunt *arg. l. 2. §. 3. ff. de adil. ed.* ut ab omni dolo, *l. 7. §. 9. ff. de pact. l. 9. C. d. e. metu, l. 116. ff. de R. l. arg. l. 13. C. de transact. errore, l. 116. ff. de R. l. l. 76 d. 2. liber sit: quamobrem presium, latroni pro capite promissum, si non solvatur, nulla fraus est, *Cic. 3. de Off. c. & paciscens, ne petatur, si in causa debiti erret, non summovebitur exceptione pacti, si postea petat l. 51. pr. ff. de pact.* ut certus & expressus sit; verbis an signis par facientibus non refert. *l. 2. pr. ff. de pact. l. 29. ff. de adopt.* Ita comparatus, si ad aliquod placitum concurrat, non potest non existere obligatio, inter personas quidem paciscentes & consentientes *formaliter*: inter subiectum vero & obiectum *materialiter*: quo posteriori sensu etiam hic Obligationem naturalem *materialem* appellavi. Sic constituta Obligationem insequitur necessitas præstandi placita in ea, ex ratione & æquitate naturali, qua nihil tam congruum est humanæ fidei, quam ea, quæ inter eos placuerunt, servare *l. 1. pr. ff. de pact.* Cui, si non pareat subiectum obligatum, contra ipsum jus civile retentionem & compensationem permittit. Hæc ut melius cognoscantur, paucissima de effectu hujus obligat. natural. annexenda sunt.*

XXXIII. Effectus Obligationis naturalis plenioris, seu juris gentium, non solum in interiori conscientia,

D

tia,

tiz, ut in obligatione minus plena, sed etiam exteriori
iudicii foro sese exerit: Hic ut liquidior appareat, sci-
endum, quod ex hac obligatione pleniori in se & na-
tura sua considerata, jure & usu gentium competierit
actio, qua promissum firmiter peti potuit, quod ap-
paret *ex l. 1. pr. verb. servare. & l. 7. pr. verb. Juris gentium.*
Wesemb. parat. ff. de pact. n. 9. & concluditur ex l. 5. §.
Imperator. ff. de solut. in qua debitum naturale opponitur
civili. Hinc argum: qua ratione sese debitum civile ad
jus civile, ita se debitum naturale ad jus naturale habet.
At debitum civile ita se habet, ut firmiter ex jure civi-
li peti potuerit. Ergo & debitum naturale ita se re-
spectu juris naturalis habebit, ut firmiter ex eo peti
quiverit. Et hoc confirmat etiam *l. 48. ff. de R. I.*
illud debitum naturale asserens, quod jure gentium
præstare compellimur. Ut ita minus dubii sit reli-
quum de naturali ratione retentionis & compensati-
onis: quandoquidem sese habeant respectu actio-
nis ut accesoria, quæ naturam principalis sui sequi
notissimum est. Cum verò jus civile, ex obligatio-
ne ista naturali lites admodum augeri, cerneret, utili-
tatem Reipublicæ, cujus interest lites diminui, respi-
ciens, omnem vim agendi ipsi ademit: & sic accesso-
rii actionis naturalis effectus simul ademptæ videban-
tur. Huic cum jus naturale, æquitatem obligationis
naturalis urgens, per Prætores sese interponeret, *l. 1.*
pr. l. 7. §. 7. ff. de pact. eo devenit, ut jus civile, ob
justitiam & æquitatem naturalem, vi agendi irrita ma-
nente, alios naturalis obligationis effectus in vigore
suo ipsi remitteret eosq; confirmaret, & insuper al-
ios minus principales, concederet. Hinc ergo, ad-
sistente

sistente & confirmante jure civili, obligationi naturali remansit, RETENTIO, quâ quod secundum eam solum est, rectè retinetur, & repetitio indebitiq; conditio impeditur *l. 10. ff. de Obl. & Act. l. 26. §. 12. de cond. indeb.* COMPENSATIO, quâ, quod ex ea debetur, non modo ex credito æquè naturali, sed etiam civili, licitè detrahitur *l. 6. ff. de compensat.* EXCEPTIO, quæ contra agentem, si extra quam placitum est egerit, justè instituitur *l. 7. §. 4. ff. de pact.* Dispositione juris civilis præterea admittit CONSTITUTUM *l. 1. §. 37. ff. de constit. pec.* PIGNUS *l. 5. pr. ff. de pign. & hypot.* NOVATIONEM *l. 1. §. f. ff. de nov. & del.* FIDEJUSSIONEM *l. 6. §. f. l. 7. ff. de fidej.*

XXXIV. Sic explanata obligatione *Naturali Pleniori s. Juris Gentium informi, de formata,* quam ita dixi, quod jus civile eam planè approbaverit, ipsiq; vim ad agendum specialiores, impertiverit, notandum, quod ad eam referri possint omnes obligationes civiles, ex contractibus tam innominatis quàm nominatis, tam realibus quàm consensualibus, descendentes, quæ originem primam debent juri naturali; non tantum ob congruentiam cum recta ratione & naturali æquitate, sed etiam ob usum & exercitium gentium, quod passim ex Authoribus Græcis, imò ipsa etiam Scriptura sacra elucet. Ut rectè de his Grotius *lib. 2. de jur. bell. c. 12.*

n. 13.

n. 13. *Hæc omnia Romanis quidem congruunt legibus, sed non ex illis primitus, sed ex æquitate naturali veniunt. Quare eadem quoque apud alias gentes reperire est. Sed cum hæc à jure civili receptæ, approbatæ & peculiariter formatæ atque ita ipsius propriæ factæ sint, hoc, ut ipsis alieno, loco pertractandæ non sunt, videri tamen de illarum ratione naturali potest, Grotius d. l. c. 12.*

His finio discursum hunc de Obligatione naturali. Si quæ minùs accuratè de ea conscripta sunt, eorum veniam improvisa temporis angustia à bono Lectore impetrabit.

SOLI DEO GLORIA.

99 A 6917

ULB Halle

3

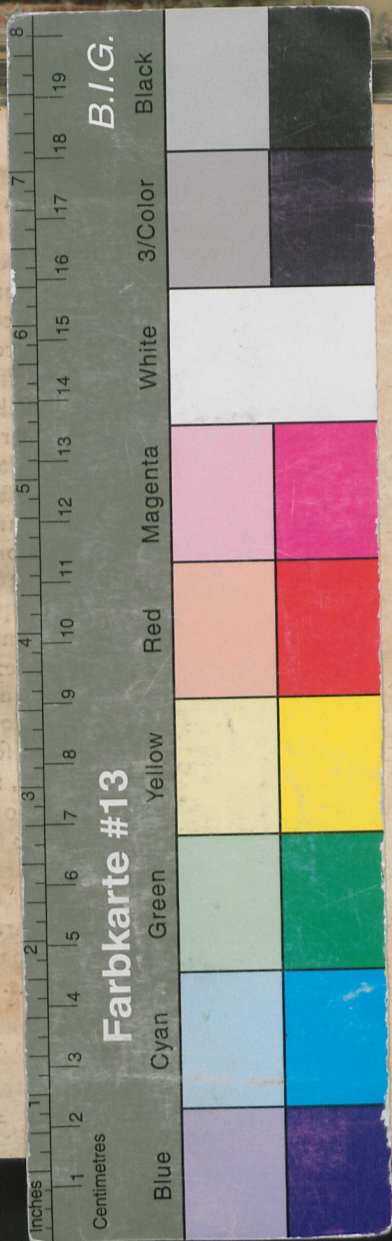
002 546 884

Handwritten mark

VJ 17 Retro ✓

XIII.
DISSERTATIO SOLENNIS
DE
OBLIGATIONE
NATURALI,
QUAM

A. T. S. T. A. N.

*Decernente Magnifico Jctorum Ordine
In Academia Pomerana,*

PRÆSIDE
VIRO Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo

DN. JOANNE POMERESCHIO,
J. U. D. & P. Celeberrimo, Consistorii Regii Adses-
sore & Collegii Juridici h. t. Decano spectabili,
Fautore & Promotore suo nunquam non plurimum
colendo,

PRO LICENTIA

Summos in Utroque Jure Honores, privilegia
& immunitates obtinendi

Publicæ disquisitioni submittit

MATTHIAS Peterfen/
Rostochienlis,

In Hyperoo Curia Oppidana 24. Septembr. An. 1661.

G R Y P H I S W A L D I Æ
Typis Matthæi Doischeri, Acad. Typographi.